SAMYUTTA NIKAYA

Kapitlet om lærens hjul
Dhammacakkappavattanavagga

Oversatt av Kåre A. Lie

Dhammacakkappavattanavagga inneholder noen av de viktigste suttaer i hele Tipitaka.
Matthew Meghaparasapa i «New Guide to the Tipitaka»

Buddhavithi 2024

Da lærens hjul ble satt i bevegelse
Dhammacakkappavattanasutta

En gang da Mesteren var i hjorteparken Isipatana ved Baranasi, henvendte han seg til gruppen av fem munker og sa:

"Den som har gått ut fra hjemmet, bør unngå de to ytterlighetene, munker. Hvilke to? Den ene er å hengi seg til sansenytelser, som er mindreverdig, simpelt, vulgært, uedelt og unyttig. Den andre er å hengi seg til selvplaging, som er smertefullt, uedelt og unyttig. Den som er kommet fram til sannheten, går ikke til noen av disse ytterlighetene, munker, men har oppdaget en middelvei. Den åpner øynene og gir erkjennelse, og den fører til ro, dyp kunnskap, full oppvåkning og nibbana.

Hva er så dette for en middelvei som den som er kommet fram til sannheten, har oppdaget, munker, som åpner øynene og gir erkjennelse, og som fører til ro, dyp kunnskap, full oppvåkning og nibbana? Det er den edle åttedelte vei: rett syn, rett beslutning, rett tale, rett handling, rett levevei, rett bestrebelse, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon. Dette er den middelveien som den som er kommet fram til sannheten, har oppdaget, munker, som åpner øynene og gir erkjennelse, og som fører til ro, dyp kunnskap, full oppvåkning og nibbana.

Her er den edle sannhet om lidelsen, munker. Å bli født innebærer lidelse, å bli gammel innebærer lidelse, sykdom innebærer lidelse, å dø innebærer lidelse, sorg, klage, smerte, tungsinn og mismot innebærer lidelse. Det innebærer lidelse å være sammen med det som du ikke liker. Det innebærer lidelse å være adskilt fra det som du liker. Det innebærer lidelse når du ikke oppnår det du ønsker deg. Kort sagt, de fem gruppene av involveringsfaktorer innebærer lidelse.

Her er den edle sannhet om lidelsens opphav, munker. Det er dette begjæret, som fører til videre eksistens, som henger sammen med nytelseslyst, og som søker nytelser her og der; nemlig sansebegjær, eksistensbegjær og ødeleggelsestrang.

Her er den edle sannhet om lidelsens opphør, munker. Det er den fullstendige lidenskapsløshet overfor dette begjæret og opphevelsen av det, det er å gi det opp, vise det bort, slippe taket i det og bli fri.

Her er den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker. Det er den edle åttedelte vei, det vil si: rett syn, rett beslutning, rett tale, rett handling, rett levevei, rett bestrebelse, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsen, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt meg, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må forstås, og jeg så at jeg hadde forstått den.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsens opphav, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt meg, og det oppsto erkjennelse, innsikt og

viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må fjernes, og jeg så at jeg hadde fjernet den.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsens opphør, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt meg, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må erfares, og jeg så at jeg hadde erfart den.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt meg, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må praktiseres, og jeg så at jeg hadde praktisert den.

Så lenge jeg ikke hadde oppnådd full og klar innsikt og kunnskap om disse fire edle sannheter slik de virkelig er, så lenge, munker, hadde jeg ikke helt våknet opp til den fullkomne oppvåkningen, som er uovertruffen i hele denne verden med sine guder, engler og djevler, med sine filosofer, brahmaner, fyrster og andre folk. Det var først da jeg oppnådde denne innsikt og kunnskap at jeg ble helt og fullt våken. Da visste og så jeg at min frigjøring av sinnet ikke kan omstyrtes. Dette er min siste fødsel, og det blir ingen ny eksistens etter denne."

Slik talte Mesteren, og glade til sinns tok munkene imot Mesterens ord.

Da denne utlegningen ble gitt, fikk den ærverdige Kondañña et lidenskapsløst og uplettet blikk for sannheten, og sa:

"Alt som av natur er slik at det oppstår, er også av natur slik at det går til grunne."

Da Mesteren nå satte lærens hjul i bevegelse, utstøtte jordens guddommer et rop:

"I hjorteparken Isipatana ved Baranasi har Mesteren satt det uforlignelige lærens hjul i bevegelse, og ingen i verden kan stanse det – verken filosofer, brahmaner, guder, djevler eller Brahma selv!"

Da gudene i de fire store kongenes følge hørte dette, gjentok de ropet, og ropet forplantet seg videre oppover i gudeverdenen, til de trettitre gudene, Tusita-gudene, de gudene som gleder seg over å skape, de gudene som regjerer over andres skaperverk, og helt opp til gudene i Brahmas verden, som også fikk høre dette ropet:

"I hjorteparken Isipatana ved Baranasi har Mesteren satt det uforlignelige lærens hjul i bevegelse, og ingen i verden kan stanse det – verken filosofer, brahmaner, guder, djevler eller Brahma selv!"

I samme øyeblikk som dette ropet nådde fram til Brahmas himmel, rystet og skalv de ti tusen verdenene, og det strålte opp et lys som var kraftigere enn det gudene selv kunne prestere.

Da uttalte Mesteren med dyp følelse:

"Kondañña har virkelig forstått det! Kondañña har virkelig forstått det!"

Fra da av ble Kondañña omtalt som Aññasikondañña – "Kondañña som har forstått det".

Han som har kommet fram til sannheten
Tathagatasutta

"Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsen, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må forstås, og jeg så at jeg hadde forstått denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsens opphav, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må fjernes, og jeg så at jeg hadde fjernet denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om lidelsens opphør, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må erfares, og jeg så at jeg hadde erfart denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg.

Jeg fikk øynene opp for den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker. Jeg oppdaget denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg. Jeg så at denne edle sannhet må praktiseres, og jeg så at jeg hadde praktisert denne læren som ingen andre hadde fortalt om til ham som har kommet fram til sannheten, og det oppsto erkjennelse, innsikt og viten i meg."

Gruppene av involveringsfaktorer
Khandhasutta

"Det finnes fire edle sannheter, munker. Hvilke fire? Det er den edle sannhet om lidelsen, den edle sannhet om lidelsens opphav, den edle sannhet om lidelsens opphør og den edle sannhet om veien til lidelsens opphør.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsen, munker? Jeg sier dette er identisk med de

fem gruppene av involveringsfaktorer, dvs. gruppen av forminvolveringsfaktorer, gruppen av følelsesinvolveringsfaktorer, gruppen av identifikasjonsinvolveringsfaktorer, gruppen av reaksjonsinvolveringsfaktorer og gruppen av bevissthets-involveringsfaktorer. Dette kalles den edle sannhet om lidelsen, munker.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsens opphav, munker? Det er dette begjæret, som fører til videre eksistens, som henger sammen med nytelseslyst, og som søker nytelser her og der; nemlig sansebegjær, eksistensbegjær og ødeleggelsestrang. Dette kalles den edle sannhet om lidelsens opphav, munker.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsens opphør, munker? Det er den fullstendige lidenskapsløshet overfor dette begjæret og opphevelsen av det, det er å gi det opp, vise det bort, slippe taket i det og bli fri. Dette kalles den edle sannhet om lidelsens opphør, munker.

Hvordan er den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker? Det er den edle åttedelte vei, det vil si: rett syn, rett beslutning, rett tale, rett handling, rett levevei, rett bestrebelse, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon. Dette kalles den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker. Dette er de fire edle sannhetene.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

De indre sansefunksjonsfeltene
Ajjhattikayatanasutta

"Det finnes fire edle sannheter, munker. Hvilke fire? Det er den edle sannhet om lidelsen, den edle sannhet om lidelsens opphav, den edle sannhet om lidelsens opphør og den edle sannhet om veien til lidelsens opphør.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsen, munker? Jeg sier dette er identisk med de seks indre sansefunksjonsfeltene. Hvilke seks? Det er øyets sansefunksjonsfelt, ørets sansefunksjonsfelt, nesas sansefunksjonsfelt, tungas sansefunksjonsfelt, kroppens sansefunksjonsfelt og sinnets sansefunksjonsfelt. Dette kalles den edle sannhet om lidelsen, munker.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsens opphav, munker? Det er dette begjæret, som fører til videre eksistens, som henger sammen med nytelseslyst, og som søker nytelser her og der; nemlig sansebegjær, eksistensbegjær og ødeleggelsestrang. Dette kalles den edle sannhet om lidelsens opphav, munker.

Hvordan er den edle sannhet om lidelsens opphør, munker? Det er den fullstendige lidenskapsløshet overfor dette begjæret og opphevelsen av det, det er å gi det opp, vise det bort, slippe taket i det og bli fri. Dette kalles den edle sannhet om lidelsens opphør,

munker.

Hvordan er den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker? Det er den edle åttedelte vei, det vil si: rett syn, rett beslutning, rett tale, rett handling, rett levevei, rett bestrebelse, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon. Dette kalles den edle sannhet om veien til lidelsens opphør, munker. Dette er de fire edle sannhetene.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Den første teksten om hva man bør huske
Pathamadharanasutta

"Husker dere de fire edle sannhetene som jeg har lært dere, munker?"

Da Mesteren hadde stilt dette spørsmålet, var det en munk som svarte:

"Ja, Mester. Jeg husker de fire edle sannhetene som du har lært oss."

"Hvordan husker du dem, munk?"

"Jeg husker at den første edle sannheten du har lært oss, er den om lidelsen. Jeg husker at den andre edle sannheten du har lært oss, er den om lidelsens opphav. Jeg husker at den tredje edle sannheten du har lært oss, er den om lidelsens opphør. Og jeg husker at den fjerde edle sannheten du har lært oss, er den om veien til lidelsens opphør, Mester. Slik husker jeg de fire edle sannhetene som du har lært oss."

"Bra, munk! Virkelig bra! Du husker helt riktig disse fire edle sannhetene som jeg har lært dere. De er akkurat slik du sa, så det er slik dere skal huske dem!

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Den andre teksten om hva man bør huske
Dutiyadharanasutta

"Husker dere de fire edle sannhetene som jeg har lært dere, munker?"

Da Mesteren hadde stilt dette spørsmålet, var det en munk som svarte:

"Ja, Mester. Jeg husker de fire edle sannhetene som du har lært oss."

"Hvordan husker du dem, munk?"

"Jeg husker at den første edle sannheten du har lært oss, er den om lidelsen. Hvis noen annen filosof eller brahman skulle si at den første edle sannheten ikke er slik Gotama har forklart den, og at han selv vil forklare den første edle sannheten på en annen måte, så ville han ikke klare det. Jeg husker sannheten om lidelsens opphav, sannheten om lidelsens opphør og sannheten om veien til lidelsens opphør slik du har lært oss dem, Mester. Hvis noen annen filosof eller brahman skulle si at disse edle sannhetene ikke er slik Gotama har forklart dem, og at han selv vil forklare dem på en annen måte, så ville han ikke klare det. Slik husker jeg de fire edle sannhetene som du har lært oss."

"Bra, munk! Virkelig bra! Du husker helt riktig disse fire edle sannhetene som jeg har lært dere. Hvis noen annen filosof eller brahman skulle si at disse fire edle sannhetene er annerledes, ville han ikke klare det. De er akkurat slik du sa, så det er slik dere skal huske dem!

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Uvitenhet
Avijjasutta

En munk gikk bort til Mesteren, hilste høflig på ham og satte seg ned. Så sa han:

"Man snakker om uvitenhet, Mester. Hva er uvitenhet? Og hva vil det si at man har uvitenhet?"

"Uvitenhet er mangel på viten om lidelsen, om lidelsens opphav, om lidelsens opphør og om veien til lidelsens opphør, munk. Den som mangler slik viten, har uvitenhet.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Kunnskap
Vijjasutta

En munk gikk bort til Mesteren, hilste høflig på ham og satte seg ned. Så sa han:

"Man snakker om viten, Mester. Hva er viten? Og hva vil det si at man har viten?"

"Viten er kunnskap om lidelsen, om lidelsens opphav, om lidelsens opphør og om veien til lidelsens opphør, munk. Den som har slik viten, har kunnskap.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Illustrasjoner
Saïkasanasutta

"Jeg har pekt på den edle sannheten om lidelse, munker. Og jeg har forklart det med utallige lignelser, utallige detaljer og utallige illustrasjoner, at ‘dette er lidelse, dette er lidelsens opphav, dette er lidelsens opphør, og dette er veien til lidelsens opphør. Alt dette har jeg pekt på og forklart med utallige lignelser, utallige detaljer og utallige illustrasjoner.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"

Sannhet
Tathasutta

"Det er fire utsagn som er sannhet, som ikke er usanne og som ikke forandrer seg, munker. Hvilke fire? ‘Dette er lidelse' er sant, uforanderlig og ikke usant. ‘Dette er lidelsens opphav' er sant, uforanderlig og ikke usant. ‘Dette er lidelsens opphør' er sant, uforanderlig og ikke usant. ‘Dette er veien til lidelsens opphør' er sant, uforanderlig og ikke usant. Det er fire utsagn som er sannhet, som ikke er usanne og som ikke forandrer seg, munker.

Derfor bør dere meditere på ‘dette er lidelse'. Dere bør meditere på ‘dette er lidelsens årsak'. Dere bør meditere på ‘dette slutten på lidelse.' Og dere bør meditere på ‘dette er veien som fører til at lidelsen tar slutt.'"